

Konu:1 Yaşlılığa Genel Bakış, Yaşlılığın Tanımı ve Yaşlılık Biliminin Tarihçesi

Yaşlılık: Dünya Sağlık Örgütü yaşlılığı çevresel etkenlere uyum sağlayabilme yeteneğinin azalması olarak tanımlamaktadır. Ancak çevresel etkenlere uyum sağlayabilme yeteneğinin korunabilen bir özellik olduğu da yine DSÖ'nün 2000 yılında belirlediği "21. Yüzyılda Herkes için Sağlık" hedeflerinden anlaşılmaktadır. Bu hedefler arasında 65 yaş ve üzeri grupta özrürlülük olmaksızın yaşam beklentisini %20 artırma hedefi konmuştur. Bu nedenle yaşlılıkta sağlıklı bir yaşam beklenebilecek bir durumdur. Dolayısıyla yaşlılık kesinlikle bir hastalık olmayıp, çocukluk ve erişkinlik gibi geçirilen psikolojik, fizyolojik ve biyolojik değişiklikleri içeren yaşamın bir bölümüdür.

DSÖ'ye göre 45-49 yaşlarını orta yaş, 60-74 yaşlarını yaşlılık, 75-89 yaşlarını ihtiyarlık, 90 yaş ve üzerini ise ilerlemiş ihtiyarlık dönemleri olarak sınıflamıştır. Ama çoğu kaynaklarda 65 ve üstü yaşlılık dönemi olarak kabul edilir. Yaşlılar toplumda genellikle tüketici rolündedir. Genç kuşaklar, yaşlılığın getirdiği fizyolojik ve psikolojik değişiklikler sonucu özel bir bakıma gereksinim duyulacağını anlayamazlar. Yaşayan her insan ilerleyen zaman içinde yaşlılık dönemine girer. Ancak bu yaşamın bitmesi ya da anılarla yetinmesi demek değildir. Yaşlanma hemen herkeste aynı biçimde gerçekleştiği halde etkileri yaşlanan bireyin eğitimine, sosyal yapısına, bakımına, beslenmesine ve hastalıklarındaki tedavisine bağlı olarak çok farklı olmaktadır.

Gerontoloji: Gerontoloji yaşlanmanın ve yaşlılığın bilimi anlamına gelmektedir. Bu terimi ilk defa 1903'te Tıp dalında Nobel Ödülü alan Rus asıllı bilim adamı İlja Metschnikow (İlya Meçnikov) kullanmıştır. 1930'lu yıllardan beri ABD ve Avrupa'da anabilim dalı olarak çeşitli üniversitelerde okutulmaktadır.

Gerontolojinin bu konuma gelişinin başlıca sebebi, sürekli uzayan yaşam süresidir. Gerontoloji multi disiplinler bir bilim dalıdır, yani farklı bilim dallarında yaşlanma ve yaşlılık incelenmektedir. Teorik çalışmaların yanı sıra Gerontoloji aynı zamanda uygulamalı bir bilim koludur. Öncelikle yaşlıların yaşam koşullarını iyileştirme hedefi takip edilmektedir. Yeni teknolojik veya ekonomik gelişmeler, bu hedefe yaklaşabilmek açısından birçok olanak sunmaktadır.

Türkiye'de yaşam süresi hem erkekler hem de kadınlar açısından sürekli uzamaktadır. Türkiye'de yeni dünyaya gelen bir bebek erkekse 70, kızsaa 72 yıllık bir yaşam beklentisine sahiptir. Önümüzdeki dönemlerde ortalama yaşam süresi uzamaya ve Türk toplumunda

yaşlıların sayısı hızla artmaya devam edecektir. Buna bağlı olarak Gerontolojinin önemi de yükselecektir.

Önümüzdeki dönemlerde ortalama yaşam süresi uzamaya devam ve Türk toplumunda yaşlıların sayısı hızla artmaya devam edecektir. Buna bağlı olarak Gerontolojinin önemi de yükselecektir.

Diğer Bilim Dallarıyla Ortak Çalışmalar

Gerontoloji bölümü ilk mezunlarını verdiği şu dönemlerde Türkiye, bir hayli farklı olacaktır. Özellikle bilim camiasından çok güçlü değişimlerin meydana geleceğinden hareket edilmesi gerekmektedir. Bunun başlıca nedenleri arasında Türkiye'nin AB üyeliği üzerine yürütülen müzakereler gelmektedir. Avrupa'ya uyum, aynı zamanda bilimde de uyumu getirecektir. Bunun Gerontoloji açısından anlamı şudur: AB ülkelerinde, yaşlanma ve yaşlılık, 80'li yıllardan beri politikada, ekonomide ve bilimde önemli bir yer tutmaktadır. Batı ve Kuzey Avrupa ülkelerinin nüfusunun %20'ni yaşlıların meydana getiriyor oluşu, bunun temel sebebidir. Türkiye'nin nüfusunda yaşlıların oranı henüz %9 civarındadır. 2020'li yıllarda %20'lere ulaşmış olacaktır, bu dönemde Avrupa ülkelerinde yaşlıların oranı %35'e yükselecektir. Dolayısıyla hem AB hem de Türkiye açısından yaşlılık politikalarının önemi giderek artacaktır. Toplumsal yaşlanmanın yarattığı sosyal, siyasi ve ekonomik problemlere ancak bilimsel çalışmalarla uygun cevaplar verilebileceğinden, Gerontologlara önümüzdeki yıllarda birçok alanda, diğer bilim alanlarında ortak çalışma yapmak açısından yeni olanaklar sunulacaktır. Bunun örneklerine Batı ülkelerinde rastlanmaktadır. Gerontolojinin bugün ortak çalışmalar yaptığı bazı bilim alanları şunlardır:

Geriatri: Tıbbın alt kollarından biri olan Geriatri, bir taraftan yaşlı hastaların özel problemlerine çareler aramaktadır, diğer taraftan yaşlıların rehabilitasyonu ve tedavileriyle ilgilenmektedir. Örneğin biyolojik yaşlanma ile ilgilenen bilim adamları, bunun ardında genetik faktörlerin yatıp yatmadığı sorununun cevaplarını aramaktadır.

Gerontopsikoloji: Psikolojinin alt kolu olan Gerontopsikoloji, yaşlanma sürecinde meydana gelen psişik kayıplar ve gelişmeleri tespit etmektedir. Özellikle yaşlanma sürecinde zeka yeteneklerinde meydana gelen değişimlerle ilgili birçok bulguya ulaşarak, Geriatriye katkıda bulunmuştur.

Gerontososyoloji: Sosyolojinin alt kolu olarak ortaya çıkan Gerontososyoloji, iki kola ayrılmaktadır: 1) Yaşlılık Sosyolojisi 2) Yaşlanmanın Sosyolojisi

Yaşlılık Sosyolojisi, toplumsal sosyal yapıları analiz etmektedir. Çünkü bunlar yaşlıların yaşam koşullarını belirlemektedirler.

Yaşlanmanın Sosyolojisi ise son yıllarda yaşlılık politikaları ve uygulama alanlarında yoğun çalışmalar yapmaktadır. Bunlar arasında sosyal güvenlik, yaşlılıkta bakım, yaşlıların sosyal ve kültürel yaşama katılımı, aile ilişkileri ve yaşlılara yapılan yardımların kapsamı ve sınırları gibi birçok alanda araştırma, inceleme ve uygulamalar yapılmaktadır.

Serbest Zaman Pedagojisi: Serbest Zaman Pedagojisinin yaşlılarla ilgilenmeye başlamasının temel nedeni, bir taraftan yaşlıların çoğalmas ve diğer taraftan erken yaşlarda çalışma yaşamından ayrılma eğiliminin ortaya çıkmış olmasıdır. Önümüzdeki yıllarda Türkiye’de de ekonomik ve sağlık durumu iyi olan yaşlıların sayısında artış olacaktır. Öte yandan yabancı turistlerin ortalama yaşı da giderek yükselecektir. Bu yüzden özellikle 50 yaşın üzerindeki insanların ihtiyaçları giderek daha fazla önem kazanacaktır. Bu yaş grubu için özel motivasyon programları şimdiden birçok ülkede uygulanmaktadır. Bunlar yakında Türkiye’de de önemsenmeye başlanacaktır. Üçüncü Yaş Turizmi, gerontologlar açısından da ilginç bir çalışma alanı olacaktır.

Gerontopsikiyatri: Yaşlılar arasında en hızlı çoğalan kesimin, yaşı 80’nin üzerindeki olduğu görülmektedir (ileri yaşlılık olgusu). Buna bağlı olarak yaşlı psikiyatrik hasta sayısı da giderek artmaktadır. Hastalıklar bedensel, ruhsal ve sosyal nedenlere dayanmaktadır. Bunlar arasında Alzheimer hastaları önemli bir yer tutmaktadır. Türkiye’de 500.000’den fazla demans hastası yaşamaktadır. Bunların %50’si Alzheimer hastasıdır. Bu hastalara genellikle aileleri bakmaktadır. Böylece çağımızın en önemli sosyal problemlerinden biridir. Gerontolojide bu hastaların evde ve kurumlarda bakımı, profesyonellik, hizmet ağı ve yaşlısına bakan bireylere yönelik çeşitli araştırmalar, incelemeler ve uygulamalar vardır. Türkiye’de bu alanlarda henüz yeterli hizmet ve yardım ağı mevcut değildir. Gelecek dönemlerde, bu boyutta da önemli gelişmelerin meydana geleceği tahmin edilmektedir.